

■ Мастацтва і побыт

ЗАТОПЛЕННЫЯ КАРЦІНЫ

Абыякавасць і дождж папсавалі работы мастакоў

На гарышчы сталічнага шматпавярховіка па праспекце Незалежнасці, дзе знаходзяцца майстэрні беларускіх мастакоў, вільготна і пахне сырасцю. Доўгачаканы капітальны рамонт пайшоў зусім не так, як спадзяваліся. Валянціна Віктараўна, жонка графіка Аляксандра Дзямарына, праводзіць нас у пакойчык у канцы калідора, дзе звычайна працуе яе муж. На сценах велізарныя падцёкі, канапа прамокла наскрозь. Але мэблі, кажа жанчына, не так шкада. Пацярпелі карціны. Валянціна Віктараўна перабірае гравюры і, здаецца, дагэтуль не можа паверыць, што работы сапсаваны. «Як я магу пра гэта расказаць мужу? Тут столькі працы ўкладзена…»

Вады — па костачкі

Пра будучы капітальны рамонт у доме мастакі чулі даўно. Але канкрэтныя даты да апошняга не называліся. І тут рабочыя тэлефануюць: праз дзень неабходна вызваліць памяшканне — будучь дэманціраваць дах.

— А куды карціны вывезці? Тут іх пад тысячу (пад дахам знаходзяцца майстэрні пяці мастакоў. — Н.Л.)! Дый часу на гэта патрэбна больш. Мы ж людзі пажылыя — паспрабуй пацягай карціны з гарышча, у доме ж ліфта няма, — кажа мастак Пётр Паршын.

На просьбу адкласці рамонт даху хаця б на пару дзён, каб мастакі паспелі вывезці карціны, не адгукнуліся. Майляў, тэрміны падціскаюць. Паставілі перад фактам: у сераду ў 9.00 пачнём здымаць дах. Першай на чарзе аказалася майстэрня Дзямарына. Жонка і ўнучка мастака за дзень ўсё ж такі змаглі вынесці з пакоя большасць карцін. Частка работ засталася прысцяне: іх спадзяваліся прыбраць раніцай, з 7 да 9 гадзін якраз павінны былі паспець. Але аказалася позна. Дах адкрылі яшчэ ў аўторак увечары і, відаць, так і пакінулі, нацягнуўшы наспех плёнку. Тое, што гідраметэацэнтр абяцаў уночы дажджы, праігнаравалі.

— Вады раніцай было па костачкі. Паглядзіце на тапачкі — яны зусім прамоклі, — Валянціна Віктараўна паказвае нам высокія вязаныя тэпці, якія яшчэ не паспелі высахнуць. — Карціны затапіла. Іх хутчэй сталі пераносіць у майстэрню да Кастуся Качана, лістамі перакладаць, каб хоць неяк захаваць.

Валянціна Віктараўна акуратна перабірае пашкоджаныя работы. На многіх гравюрах і графічных лістах засталіся жоўтыя падцёкі. Такія на выстаўку не павязеш, уздыхае жанчына.

Праект не ўзгаднілі?

Рамонт у старэнькім шматпавярховіку сапраўды патрэбен. І мастакі толькі «за», каб гарышча і дах паднавілі. Паглядзіце, паказваюць нам, у майстэрні Кастуся Качана столь зусім

прадзіравілася: у адным месцы ўжо прасвечвае драўляны насціл. Дах у тым месцы, дарэчы, стаў працякаць яшчэ ў сакавіку, і вада пашкодзіла некаторыя работы.

Але сам праект выклікае ў творчых работнікаў шмат пытанняў. У той жа майстэрні Качана цяпер ёсць акенца ў столі — важная для мастака крыніца святла. Новым праектам акно не прадугледжана.

— Вядома, прасцей яго «зацыраваць», чым разабрацца ў сітуацыі, — абураецца Жанна, жонка мастака.

Майстэрні пад гэтым дахам стаяць яшчэ з 60-х гадоў. Жыллёвая служба і нанятая імі для рамонту фірма не маглі пра гэта не ведаць. Але праект з Саюзам мастакоў не ўзгаднілі.

Не разумеюць людзі і тое, чаму капітальны рамонт закране толькі дах.

— Вокны ўжо згнілі. Мы іх нават не адчыняем, баімся, што разваляцца і ўпадуць каму-небудзь з мінакоў на галаву, — дзеліцца праблемамі Пётр Паршын.

Пётр Канстанцінавіч цяпер, як і астатнія мастакі, спрабуе тэрмінова эвакуіраваць свае карціны. Ужо адправіў дадому некалькі машын з работамі. Але куды там! У кватэры ўсяго не змесціш, а іншага памяшкання на час рамонту мастакам не прадастаўляюць. Пераносіць карціны ў суседнія майстэрні, дах над якімі будучь дэманціраваць пазней (а менавіта так мастакі і думалі спачатку рабіць, бо гэта самы зручны варыянт), ужо не рызыкуюць.

У кватэры ўсяго не змесціш, а іншага памяшкання на час рамонту мастакам не прадастаўляюць. Пераносіць карціны ў суседнія майстэрні, дах над якімі будучь дэманціраваць пазней (а менавіта так мастакі і думалі спачатку рабіць, бо гэта самы зручны варыянт), ужо не рызыкуюць.

«Мастакі былі апавешчаны»

У ЖРЭА Ленінскага раёна Мінска іншая версія падзей. Начальнік аддзела капітальнага рамонту Ларыса СЕМЧЫК запэўнівае, што мастакоў пра будучы рамонт і неабходнасць вызваліць памяшканні папярэджвалі яшчэ са студзеня:

— Людзі былі апавешчаны. Мы некалькі разоў сустрэкаліся з імі. У нас і лісты афіцыйныя ёсць, і адказы ад мастакоў.

У такім стане застала раніцай майстэрню мужа Валянціна Віктараўна Дзямарына.

Пашкоджаная карціна.

Дах рабочыя цалкам не здымалі, тлумачыць прадстаўніца ЖРЭА.

— Ускрылі маленькі ўчастак, каб паглядзець сітуацыю. Трэба было ацаніць стан кроквеннай сістэмы і бэлек. Потым прыкрылі гэта месца поліэтыленам. А ўночы дождж пайшоў. Напэўна, дзесьці дзірка ў плёнцы была, таму працякло, — у жыллёвай службе, відаць, не чакалі, што ўсё скончыцца так сумна.

— Ці нельга было крыху пачакаць, пакуль людзі вынесуць карціны, пераканацца, што ў памяшканні нічога каштоўнага няма?

— Ведаеце, мы не можам пастаянна падладжвацца пад мастакоў і зацягваць гэты рамонт на год. Гэта ж будынак у цэнтры горада, яго неабходна прывесці ў належны стан.

Што да праекта капрамонту, то ў ЖРЭА катэгарычныя: нідзе не прапісана, што яны абавязаны ўзгадняць яго з творчым саюзам. «А акно тое, якое просяць пакінуць мастакі, зрабілі незаконна. Першапачаткова яго ў старым праекце не было. І ў новым не прадугледжана: акно перашкаджае зманціраваць канструкцыю», — пракаментавала Ларыса Сёмчык.

Мастакі не разумеюць: няўжо нельга было падысці да сітуацыі індывідуальна? Гэта ж не пустое гарышча, а майстэрні, якія месціцца пад дахам дзесяцігодзямі. І ў іх — дарагія, ва ўсіх сэнсах, для мастакоў карціны.

— А рабочыя: «Ну, што вашы паперкі, падумаеш». Яны не разумеюць, што гэта мастацтва, — бядуе Валянціна Віктараўна. — Гравюру вельмі складана рабіць. Муж доўга ідэю выношваў, з натуры эскізі пісаў, на камені гэты рысунак выразаў — і толькі потым пераносіў на паперу. А хто гэта цяпер кампенсуе?.. Ды і не ўсё грашыма мераецца.

Наталля ЛУБНЕЎСКАЯ.
lubneuskaya@vziazda.by
Фота Канстанціна ДРОБАВА

17 чэрвеня 2016 г. **ЗВЯЗДА**

■ Неасабісты суб'ектыў

СОНЦА НА ДАЛОНІ

Дзеля чаго мы ездзім "галопам па еўропах"?

У КУРОРТНЫХ фатографай гэта ўжо даўняя "фішка" — зняць героя фота ў антуражы старажытнай архітэктуры або маляўнічага пейзажу ў такім ракурсе, нібыта ён трымае на далоні нейкі вядомы будынак ці прыродны аб'ект. Сакрэт гэты ведаюць цяпер амаль усе ўладальнікі мабільных камер, таму падобных карцінак і ў сямейных фотаальбомах, і на старонках у сацыяльных сетках — безліч. Я, напрыклад, магу пахваліцца, што "трымала на руцэ" фасад антычнай бібліятэкі ў старажытным Эфесе, знакаміты Кёльнскі сабор і нават рымскі Калізей.

Толькі, ведаеце, хваліцца асабліва не хочацца. Ёсць ва ўсіх гэтых радасных фота штосьці... няшчырае, ці што? Трапіў у чужую краіну, у чужую культуру, не паспеў яе нават на каліва спазнаць, а ўжо рукамі (няхай сабе і фігуральна) хапаеш. І што карыснага для розуму, для душы застаецца з тых павярхоўных паездак ("Уся Еўропа за сем дзён!" — як не купіцца на такую заманлівую аб'яву?), акрамя вось гэтых пастановачных картачак, зробленых выключна па прыцыпе "І я тут быў"?..

ПАСПРАЧАЙЦЕСЯ са мной, калі не згодныя, але мне здаецца, што гэты прыцып, якім кіруемся амаль заўсёды, калі кідаемся на якую танную ці "гарачую" пуцёўку, абражае мясіны, у якія мы імчым за тысячы кіламетраў, каб сфатаграфавалі на іх фоне, не менш, чым графікі ці выразаныя нажом літары на старажытных мурах. І не трэба здзіўляцца і абурацца, калі праз ветлівыя ўсміешкі месцічаў, якія прымаюць, абслугоўваюць турыстаў, проста назіраюць за імі, часам вельмі нават заўважна прагляне пагарда з адценнем крыўды. Уявіце сябе на іх месцы: зайшоў натоўп разывак у хату, нават не павіталіся, не пацікавіліся, як справы, чым жывеш, сфатаграфаваліся па чарзе каля прабацьчынага антыкварнага серванта, натапталі, накідалі смецця, не падзякаваўшы і не развітаўшыся, сышлі. Толькі дух перавеў — а на ганку ўжо новая гурма топчання — таксама хочучь прабацьчын сервант паглядзець. І не выганіш, бо грошы за тое плацяць, але ж на душы паскудна...

ГАРТАЛА нядаўна архівы на камп'ютарных дысках і здзівілася сама сабе: там апошнім часам нашмат паменела фотак з далёкіх і блізкіх паездак. Бо — парадокс! — калі едзеш не арганізавана, не галопам, калі ўглядаешся і стараешся зразумець, зусім не да фотакамеры. Ніякае, нават самае якаснае фота не перадае пачуццё неаспрэчнай наканаванасці, якое ахоплівае ўсю істоту перад Левітанаўскім "Над вечным спакоем" у маскоўскай Траццякоўцы. Ці тое жудасна-захопленне здранцвенне, калі глядзіш на крывава-натуралістычныя карціны ранніх фламандскіх прымітывістаў у музеі Бруге. Або ашаломеннасць ад ведання, што сабор Святой Алены ў Трыры — гэта былая рэзідэнцыя імператрыцы, і ніжняя частка будынка памятае чацвёртае стагоддзе і самую гаспадыню, якая знайшла ў Іерусаліме крыж Хрыста праз трыста з лішнім гадоў пасля распацыя. (Укладваючы ў галаве гэту інфармацыю, я мо гадзіны дзве сядзела проста на брукаванцы перад храмам, задраўшы голаў да яго вышыні.) Я ўжо не кажу пра пахі, гукі, дотыкі, якія ў кожным месцы асаблівыя, але іх не адчуеш і не пачуеш, калі нясешся ад аб'екта да аб'екта вылупіўшы вочы (няхай сабе і ў суправаджэнні добрага экскурсавода).

І так — паўсюль. Паспрабуйце з'ездзіць "сваім ходам" у Брэсцкую крэпасць. Ці ў Гальшанскі замак. Або на Прыпяць — у Мазыр з яго дзівоснымі ўзгоркамі, пад Петрыкаў, дзе археолагі капаюць паселішчы пятага стагоддзя, а ў старыцы ракі нават удзень брохаюць вялізныя самы і шчупакі. У Полацк, пра які ўжо вывучылі ўсё і яшчэ ў школе двойчы былі там на экскурсіі. (А ці бачылі вы, як ажываюць фрэскі на сценах Спаса-Ефрасіннеўскай царквы, калі сонца зазірне менавіта ў бакавое акенца? Гэта не ўбачыш імгненна, трэба сцішыўшыся сядзець і цярпліва чакаць, каб злавіць момант пераходу з цмянага ў залацістае. І нават самы найлепшы гід не раскажа вам, якія там шыкоўныя ўвосень каштаны на вуліцы Карла Маркса, як дажджлівым днём іх бліскучыя плады бухаюць у мокрую траву, бы спелыя цяжкія яблыкі...) Вяртаючыся з такіх паездак, гарташ не старонкі з фоткамі — успаміны і ўражанні. Адкрываеш не толькі дзівосныя мясіны, але і... сябе самога для сябе. Чалавека, які ўмее здзіўляцца, захапляцца, які не страціў у штодзённай руціне шчырасць і непасрэднасць. Вельмі важнае па сённяшнім часе веданне.

І ўсё ж ёсць у мяне адно фота "з далонькай", якое вельмі люблю. Там, дзе "трымаю ў руцэ" сонца на рыбной палане. У хаджаным-пераходжаным, з дзіцтваства вядомым лесе яно нібы само раптам лягло на руку, калі паказвала штосьці ўверсе, і сястра ўдала злавіла кадр (якраз тэлефонам здымала свой баравіковы "ўлоў"). І што ў параўнанні з гэтай прыгажосцю халодныя сцены чужых незнаёмых будынкаў?..

Алена ЛЯЎКОВІЧ

«НАМ З ВАМІ ПА ДАРОЗЕ»

КАЛІ ВЫ ПАПІСАЛІСЯ НА ГАЗЕТУ «ЗВЯЗДА»

на ІІІ квартал або ІІ паўгоддзе 2016 года — запаўняйце картку ўдзельніка, выразаіце і дасылайце **ДА 13 ЛІПЕНЯ 2016 ГОДА** ў рэдакцыю на адрас:

вул. Б. Хмяльніцкага, 10А, 220013, г. Мінск.

Сярод падпісчыкаў 14.07.2016 года будучь разыгрны 7 двухмесных палатак Аtemi і суперпрыз — веласіпед Stels Navigator 700 V 2016. Вынікі будучь апублікаваны ў газеце «Звязда» да 24.07.2016 года.

Прызы можна будзе атрымаць у рэдакцыі па 30.09.2016 года пры падачы квітанцыі аб падпісцы на «Звязду» на ІІІ квартал або ІІ паўгоддзе 2016 года і пашпарта. Пасля 30 верасня выдача прызой спыняецца і прэтэнзіі падпісчыкаў не прымаюцца. Умовы рэкламнай гульні «Нам з вамі па дарозе» чытайце ў нумары 103 газеты «Звязда» ад 02.06.2016 года.

Тэлефон для даведак (017) 284 44 04.

ТЭРМІН ПРАВЯДЗЕННЯ ГУЛЬНІ — 3 07.06.2016 ПА 30.09.2016 ГОДА.

Пасведччанне аб дзяржаўнай рэістрацыі № 2768 ад 26.05.2016 года, выдадзена Міністэрствам гандлю Рэспублікі Беларусь.

Картка ўдзельніка — падпісчыка «Звязды» на ІІІ квартал або ІІ паўгоддзе 2016 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку _____

Падпіска аформлена і аплачана ў _____

(аддзяленне сувязі)

_____ на ІІІ кв. або 2-е паўг. 2016 года

Жатні адрас і тэлефон _____

(абавязкова)

(індэкс)

Удачы ў розыгрышы!